

คู่มือโครงการเกษตรอินทรีย์ ปีงบประมาณ 2556

1. ความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวง/กรม

1.1 นโยบายของรัฐบาล นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคเกษตร ข้อ (9) ส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ดำเนินการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมสร้างความเข้มแข็งภาคเกษตรและสร้างความมั่นคงทางอาหารเพื่อเผชิญกับวิกฤตอาหารโลกสร้างความสมดุลระหว่างพืชอาหารและพืชพลังงานส่งเสริมเกษตรอินทรีย์และเกษตรทางเลือกปรับโครงสร้างและจัดหาที่ทำกินให้แก่เกษตรกรผู้ยากไร้และดำเนินการฟื้นฟูคุณภาพดินให้คงความสมบูรณ์อย่างยั่งยืนตลอดจนการคุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกร

1.2 ยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่ครัวโลก ยุทธศาสตร์ย่อยที่ 1 การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานในการผลิต การบริหารจัดการเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน

1.3 นโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้ง 3 มิติ (โดอะแกรม) มิติ Agenda Based การพัฒนาการผลิต ข้อ 5 เกษตรอินทรีย์

2. หลักการเหตุผล และแนวคิดของโครงการ

ปัจจุบันสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพตามมาตรฐานเป็นความต้องการของประชาชนในแต่ละประเทศซึ่งทุกประเทศได้กำหนดมาตรฐานและกฎระเบียบด้านอาหารปลอดภัยเพื่อปกป้องชีวิตและสุขภาพของผู้บริโภคโดยอ้างอิงจากมาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) เพื่อควบคุมสินค้าเกษตรและอาหารให้ปลอดภัยจากการปนเปื้อนของสารเคมี จุลินทรีย์ และศัตรูพืช ประกอบกับรัฐบาลปัจจุบันได้กำหนดยุทธศาสตร์ “ครัวไทยสู่ครัวโลก” ที่ประเทศไทยจะต้องเร่งพัฒนาวัตถุดิบที่เป็นสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน ตลอดทั้งระบบ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับระบบการผลิตที่เป็นต้นน้ำโดยระบบเกษตรอินทรีย์เป็นมาตรฐานรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย และมีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภคทั้งตลาดภายในและต่างประเทศ

กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ทักษะและความชำนาญ สามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันผู้บริโภคทั่วโลกได้ให้ความสำคัญ และเลือกบริโภคสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน แต่เกษตรกรในฐานะผู้ผลิตของประเทศไทยจำนวนมาก ซึ่งต้องการที่จะผลิตพืชตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ แต่ยังขาดความรู้ทักษะและความชำนาญในการผลิตพืชที่ถูกต้องตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ดังนั้น เพื่อตอบสนองความต้องการของเกษตรกรดังกล่าว ประกอบกับประเด็นข้อกำหนดของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่มีความละเอียดซับซ้อน การกำหนดเป้าหมายที่ถูกต้องและเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการดำเนินงาน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานโครงการเกษตรอินทรีย์ ปี 2556 โดยจะดำเนินการตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ จำนวน 19 จังหวัด เกษตรกร จำนวน 2,000 ราย เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรดังกล่าวให้มีความรู้ความเข้าใจ โดยพัฒนาเกษตรกรรายเก่าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบางประเด็นส่งเสริมพัฒนาเกษตรกรรายใหม่ให้มีความพร้อมที่จะเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ในระยะปรับเปลี่ยนเกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ และตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งการผลิตพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ยังก่อให้เกิดความยั่งยืนในระบบการผลิตและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

3.1 เพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้เรื่องการผลิตพืชตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้คำปรึกษาแนะนำเกษตรกรได้

3.2 เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องการผลิตสินค้าเกษตร (พืชและข้าว) ตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

3.3 เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตร (พืชและข้าว) ตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้เพิ่มขึ้น

3.4 เพื่อให้มีแหล่งผลิตสินค้าเกษตร (พืชและข้าว) ตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น

4. เป้าหมาย

เกษตรกร จำนวน 2,000 ราย ประกอบด้วย เกษตรกรรายเก่า จำนวน 1,000 ราย และเกษตรกรรายใหม่ จำนวน 1,000 ราย ในพื้นที่ 19 จังหวัด โดยดำเนินการ ใน 5 กลุ่มชนิดพืช ได้แก่ ข้าวอินทรีย์ ผักอินทรีย์ ชาอินทรีย์ สมุนไพรอินทรีย์ และไม้ผลอินทรีย์ รวม 100 กลุ่ม รวมพื้นที่ 9,340 ไร่ ประกอบด้วย

1) กลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ จำนวน 84 กลุ่ม เกษตรกรรวม 1,680 ราย รวมพื้นที่ 8,400 ไร่

2) กลุ่มผู้ผลิตผักอินทรีย์ จำนวน 10 กลุ่ม เกษตรกรรวม 200 ราย รวมพื้นที่ 400 ไร่

3) กลุ่มผู้ผลิตชาอินทรีย์ จำนวน 1 กลุ่ม เกษตรกร 20 ราย รวมพื้นที่ 100 ไร่

4) กลุ่มผู้สมุนไพรมอินทรีย์ จำนวน 1 กลุ่ม เกษตรกร 20 ราย รวมพื้นที่ 40 ไร่

5) กลุ่มผู้ผลิตไม้ผลอินทรีย์ จำนวน 4 กลุ่ม เกษตรกร 80 ราย รวมพื้นที่ 400 ไร่

หลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ดังนี้คือ

1. เกษตรกรที่เคยเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ ปี 2554/55 และต้องการพัฒนาความรู้และการปฏิบัติเพิ่ม เพื่อให้สามารถยื่นขอการรับรองระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จากหน่วยตรวจสอบรับรองต่อไปได้

2. เกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่โครงการบูรณาการการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ (โครงการบูรณาการการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในทุกูลำปางให้ และโครงการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน)

3. เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่ภาคเอกชนมีการส่งเสริมและต้องการขยายพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์

4. เกษตรกรที่มีศักยภาพในการทำเกษตรอินทรีย์ โดยอยู่ในพื้นที่ที่มีสภาพดิน แหล่งน้ำ อากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำเกษตรอินทรีย์

หมายเหตุ การคัดเลือกสามารถตรงตามหลักเกณฑ์ทั้ง 4 ข้อ หรือข้อใดข้อหนึ่งข้างต้นได้ โดยต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานของทำเกษตรอินทรีย์ 12 ข้อ ดังนี้

หลักการพื้นฐานของการทำเกษตรอินทรีย์

1) เน้นการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด ปลูกพืชหมุนเวียน เพื่อให้พืชแข็งแรงมีความต้านทานต่อโรค และแมลงศัตรูพืช

2) ห้ามใช้สารเคมีสังเคราะห์ทางการเกษตรทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยเคมี ยาฆ่าหญ้า ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืชและฮอร์โมน

3) รักษาความสมดุลของธาตุอาหารภายในฟาร์มโดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาหมุนเวียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4) ป้องกันมิให้มีการปนเปื้อนของสารเคมีจากภายนอกฟาร์มทั้งจากทางดิน น้ำ และอากาศ สร้างแนวกันชนโดยขุดคูหรือปลูกพืชยืนต้นและปลูกพืชล้มลุกกันได้

- 5) ใช้พันธุ์พืชหรือสัตว์ที่มีความต้านทานและมีความหลากหลาย ห้ามใช้พันธุ์พืช หรือสัตว์ที่เกิดจากการตัดแปลงพันธุกรรม
- 6) ใช้การเตรียมดินที่ดีแรงงานคนหรือเครื่องจักรกลแทนการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช
- 7) ใช้สมุนไพร ตัวห้ำ ตัวเบียน และสารชีวภัณฑ์ แทนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช
- 8) ใช้ฮอร์โมนที่ได้จากธรรมชาติเช่นน้ำสกัดชีวภาพแทนการใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์
- 9) เสริมสร้างและรักษาความหลากหลายทางระบบนิเวศไร่นาโดยการรักษาไว้ซึ่งพันธุ์พืชหรือสัตว์ตลอดจนสิ่งที่มีชีวิตที่อยู่ในท้องถิ่นตลอดจนการปลูกหรือ เพาะขึ้นมาใหม่
- 10) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูปใช้วิถีธรรมชาติและประหยัด
- 11) ให้ความเคารพสิทธิของมนุษย์และสัตว์
- 12) ต้องเก็บบันทึกข้อมูลไว้เพื่อรอการตรวจสอบ

5. กิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน

5.1 เตรียมเกษตรกรเข้าสู่ระยะปรับเปลี่ยนเป็นอินทรีย์ (เกษตรกรรายใหม่)

5.1.1 อบรมเกษตรกรและศึกษาดูงาน หลักสูตร "การผลิตพืชอินทรีย์" เพื่อเปิดเวทีประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิเคราะห์สภาพปัญหาการผลิตและการตลาด และจัดอบรมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักพื้นฐานการทำระบบเกษตรอินทรีย์ เรื่อง การผลิตพืชอินทรีย์ ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการตามฤดูกาลผลิตในพืช 3 ชนิด คือ ข้าวอินทรีย์ ผักอินทรีย์ และไม้ผลอินทรีย์ และหรือที่ศึกษาดูงานจากแปลงเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จด้านการผลิตการตลาด รวม 2 ครั้ง ตามกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย รายใหม่ จำนวน 1,000 ราย (ตารางผนวกที่ 1)

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) จัดประชุมและคัดเลือกเกษตรกร

จัดประชุมและคัดเลือกเกษตรกรที่มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการตามหลักเกณฑ์ การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้ผลิตพืชอินทรีย์ (ข้าว ผัก และไม้ผลอินทรีย์) รวมทั้งจัดทำทะเบียนกลุ่มผู้ผลิตพืชอินทรีย์ กลุ่มละ 20 ราย กรอกรายละเอียด (ตามแบบฟอร์มผนวกที่ 1)

2) ดำเนินการถ่ายทอดความรู้

ดำเนินการถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตพืชอินทรีย์ ตามฤดูกาลผลิต จำนวน 2 ครั้ง ประกอบด้วย ความรู้เรื่องหลักการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตพืชอินทรีย์ และระบบมาตรฐานการตรวจสอบรับรอง ปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์ การจดบันทึกข้อมูลเกษตรกร และการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ รายละเอียดหลักสูตร (ตามผนวกที่ 3)

3) คัดเลือกแหล่งเรียนรู้

คัดเลือกแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ที่มีความพร้อม เพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงาน โดย นำเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 1 ครั้ง

4) จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงาน

จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานเสนอกรมส่งเสริมการเกษตรทราบเมื่อเสร็จสิ้นทุกกิจกรรมภายใต้โครงการ

5.1.2 จัดทำแปลงเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ (รายใหม่) เพื่อให้เกษตรกรใช้เป็นจุดศึกษาเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติการผลิตพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม คัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับจัดทำแปลงเรียนรู้ จำนวน 1 แปลง/1 กลุ่ม พื้นที่ 1 ไร่

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) จัดประชุมเกษตรกร เพื่อคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับจัดทำแปลงเรียนรู้ จำนวน 1 แปลง/1 กลุ่ม พื้นที่ 1 ไร่

2) วางแผนการผลิตและจัดทำแปลงเรียนรู้ ร่วมกันจัดทำแปลงเรียนรู้เกษตรกร อินทรีย์ตามชนิดพืชที่ได้รับจัดสรร โดยให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดทำแปลงเรียนรู้เกษตรกร อินทรีย์ให้กับกลุ่มเกษตรกร ดังนี้

1. ค่าพันธุ์พืช เช่น พันธุ์ข้าว ผัก ไม้ผล ชา พันธุ์พืชแนวกันชน พันธุ์พืชสมุนไพร เป็นต้น
2. ค่าตรวจวิเคราะห์ดินและน้ำ
3. ค่าวัสดุปรับปรุงดิน เช่น ปูนขาว ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมักอินทรีย์ เป็นต้น
4. ค่าสารชีวภัณฑ์ สารธรรมชาติป้องกันกำจัดศัตรูพืช
5. ค่าป้ายแปลง จัดทำเอกสารข้อมูลการผลิตพืชในแปลง

5.1.3 ติดตามให้คำปรึกษาและประเมินแปลงเบื้องต้น (รายใหม่) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและให้ คำปรึกษาแนะนำในประเด็นต่างๆ ที่วิเคราะห์แล้วว่า เกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามมาตรฐาน เกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติและเข้าสู่ระบบมาตรฐานเกษตร อินทรีย์ต่อไป และการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น หากประเมินแล้วผ่านให้มอบใบประกาศผ่านการตรวจ ประเมินแปลงเบื้องต้น พร้อมสรุปรายงานเสนอกรมฯ และประสานขอส่งรายชื่อเกษตรกรให้หน่วยตรวจสอบ รับรองดำเนินการในขั้นตอนการตรวจสอบรับรองให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ให้คำปรึกษาแนะนำเกษตรกร

ให้คำปรึกษาแนะนำเกษตรกรในด้านการผลิตพืช ตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์การจด บันทึกรายชื่อข้อมูลการผลิตของเกษตรกร ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหากรณีพบว่า เกษตรกร ไม่สามารถปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ อย่างน้อย 1 ครั้ง

2) ตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น

ดำเนินการตรวจประเมินแปลงเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ตามหลักเกณฑ์การประเมิน แปลงเบื้องต้น อย่างน้อย 1 ครั้ง

3) สรุปผลการตรวจประเมินแปลง และเตรียมแจ้งรายชื่อเกษตรกรให้หน่วยตรวจสอบรับรอง

สำนักงานเกษตรอำเภอ สรุปผลพร้อมแนบรายชื่อเกษตรกรทั้งที่ผ่านและไม่ผ่านการประเมิน แปลงเบื้องต้นให้สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรจังหวัดรวบรวมการสรุปจากอำเภอพร้อม ประมวลผลในภาพรวมของจังหวัด รวมทั้งแนบทะเบียนรายชื่อเกษตรกรทั้งที่ผ่านและไม่ผ่านการประเมิน แปลงเบื้องต้นตามแบบฟอร์มทะเบียนกลุ่มผู้ผลิตพืชอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ ปีงบประมาณ 2556 (รายใหม่) เสนอกรมส่งเสริมการเกษตร มอบใบประกาศนียบัตรให้แก่เกษตรกรผู้ผ่านการตรวจ ประเมินแปลงเบื้องต้น ซึ่งกรมฯ จะจัดส่งใบประกาศนียบัตรไปที่สำนักงานเกษตรจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ ตามจำนวนเกษตรกรเป้าหมายของแต่ละจังหวัด และให้จังหวัดเตรียมประสานแจ้งรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการ ตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นให้หน่วยตรวจสอบรับรอง เพื่อดำเนินการยื่นขอการตรวจสอบรับรองให้แก่ เกษตรกรต่อไป

5.2 พัฒนาเกษตรกรเข้าสู่ระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (รายเก่าปี 54/55)

5.2.1 อบรมเกษตรกรและศึกษาดูงาน หลักสูตร "การพัฒนากระบวนการจัดการผลิต พืชตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์" เพื่อเปิดเวทีประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิเคราะห์สภาพปัญหาการ ผลิตและการตลาด และจัดอบรมกระบวนการเรียนรู้ตามหลักการทำระบบเกษตรอินทรีย์ เรื่อง การพัฒนา

กระบวนการจัดการผลิตพืชตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และแนวทางการตลาดเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในพืช 5 ชนิด คือ ข้าวอินทรีย์ ผักอินทรีย์ ชาอินทรีย์ สมุนไพรอินทรีย์ และไม้ผลอินทรีย์ หรือที่คณะศึกษาดูงานจากแปลงเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จด้านการผลิตการตลาดตามกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายรายเก่า จำนวน 1,000 ราย (ตารางผนวกที่ 2)

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) จัดประชุมและคัดเลือกเกษตรกร

ที่มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้ผลิตพืชอินทรีย์ (ข้าว ผัก และไม้ผลอินทรีย์) รวมทั้งจัดทำทะเบียนกลุ่มผู้ผลิตพืชอินทรีย์ กลุ่มละ 20 ราย และกรอกรายละเอียด (ตามแบบฟอร์มผนวกที่ 2)

2) ถ่ายทอดความรู้

เรื่องการผลิตพืชอินทรีย์ ตามฤดูกาลผลิต รวมจำนวน 1 ครั้ง โดยมุ่งเน้นในประเด็นที่สำคัญเฉพาะเจาะจงข้อบกพร่องพิจารณาจากผลสรุปวิเคราะห์รายงานข้อบกพร่องจากการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น ปี 54/55 รายละเอียดหลักสูตร (ตามผนวกที่ 4)

3) คัดเลือกแหล่งเรียนรู้

ด้านเกษตรอินทรีย์ที่มีความพร้อมเพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงาน โดยนำเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 1 ครั้ง

5.2.2 ติดตามและประเมินแปลงเบื้องต้น เพื่อแก้ไขปัญหาในกระบวนการผลิตพืชของเกษตรกรในบางประเด็นสำคัญที่เกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในปีที่ผ่านมาหรือประเด็นปัญหาใหม่ที่อาจเกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน หากประเมินแล้วผ่านให้มอบใบประกาศนียบัตรการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น พร้อมสรุปรายงานเสนอกรมฯ และประสานขอส่งรายชื่อเกษตรกรให้หน่วยตรวจสอบรับรองดำเนินการในขั้นตอนการตรวจสอบรับรองให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวต่อไป

โดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล วางแผนและดำเนินการประเมินแปลงเบื้องต้น จำนวน 1 ครั้ง และประสานส่งหน่วยตรวจสอบรับรอง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) ให้คำปรึกษาแนะนำเกษตรกร

ด้านการผลิตพืชตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การจดบันทึกข้อมูลการผลิตของเกษตรกร ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหากรณีพบว่าเกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อย่างน้อย 1 ครั้ง

2) ตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น

ดำเนินการตรวจประเมินแปลงเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ตามหลักเกณฑ์การประเมินแปลงเบื้องต้น จำนวน 1 ครั้ง

3) สรุปผลการตรวจประเมินแปลง และเตรียมแจ้งรายชื่อเกษตรกรให้หน่วยตรวจสอบรับรอง

สำนักงานเกษตรอำเภอ สรุปผลพร้อมแนบรายชื่อเกษตรกรทั้งที่ผ่านและไม่ผ่านการประเมินแปลงเบื้องต้นให้สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรจังหวัดรวบรวมการสรุปจากอำเภอพร้อมประมวลผลในภาพรวมของจังหวัด รวมทั้งแนบทะเบียนรายชื่อเกษตรกรทั้งที่ผ่านและไม่ผ่านการประเมินแปลงเบื้องต้น ตามแบบฟอร์มทะเบียนกลุ่มผู้ผลิตพืชอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ ปีงบประมาณ 2556 (รายเก่า) เสนอกรมส่งเสริมการเกษตร มอบใบประกาศนียบัตรให้แก่เกษตรกรผู้ผ่านการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น ซึ่งกรมฯ จะจัดส่งใบประกาศนียบัตรไปที่สำนักงานเกษตรจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการตามจำนวนเกษตรกรเป้าหมายของแต่ละจังหวัด และให้จังหวัดเตรียมประสานแจ้งรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการ

ตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นให้หน่วยตรวจสอบรับรอง เพื่อดำเนินการยื่นขอการตรวจสอบรับรองให้แก่เกษตรกรต่อไป

6. แผนปฏิบัติงาน

ระยะเวลาดำเนินงาน เดือนตุลาคม 2555 – กันยายน 2556

กิจกรรม/ขั้นตอน	หน่วยงาน ผิดชอบ	ปริมาณ งาน	หน่วย วัด	ระยะเวลา													
				ไตรมาส 1			ไตรมาส 2			ไตรมาส 3			ไตรมาส 4				
				ต.ค. 55	พ.ย. 55	ธ.ค. 55	ม.ค. 56	ก.พ. 56	มี.ค. 56	เม.ย. 56	พ.ค. 56	มิ.ย. 56	ก.ค. 56	ส.ค. 56	ก.ย. 56		
1. กิจกรรมเตรียมเกษตรกรเข้าสู่ระยะปรับเปลี่ยนเป็นอินทรีย์ (รายใหม่)																	
1.1 อบรมเกษตรกรและศึกษาดูงานหลักสูตร "การผลิตพืชอินทรีย์"	จังหวัด	1,000	ราย							↔							
1.2 จัดทำแปลงเรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์	จังหวัด	50	แปลง								↔						
1.3 ติดตามให้คำปรึกษาและประเมินแปลงเบื้องต้น	จังหวัด	1000	ราย								↔	↔	↔				
2. กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรเข้าสู่ระบบมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ (รายเก่าปี 54/55)																	
2.1 อบรมเกษตรกรและศึกษาดูงานหลักสูตร "การพัฒนากระบวนการจัดการผลิตพืชตามระบบมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์"	จังหวัด	1,000	ราย							↔							
2.2 ติดตามและประเมินแปลงเบื้องต้น	จังหวัด	1,000	ราย								↔	↔	↔				
3. กิจกรรมการประชาสัมพันธ์																	
3.1 จัดทำเอกสารคำแนะนำเกษตรกรอินทรีย์สำหรับเกษตรกรรายใหม่	สพส.	1,500	เล่ม							↔							
3.2 ติดตามและประมวลสรุปผลองค์ความรู้การดำเนินงานโครงการ	สพส.	10	ครั้ง							↔	↔	↔	↔				

7. ผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัด

7.1 ผลผลิต (Output) : เกษตรกร จำนวน 2,000 ราย ได้รับความรู้เรื่องการผลิตพืชตามระบบมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์

7.2 ผลลัพธ์ (Outcome) : เกษตรกร ร้อยละ 60 นำความรู้เรื่องการผลิตพืชตามระบบมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ไปปฏิบัติ

7.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ : เกษตรกร จำนวน 2,000 ราย มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์และได้รับการตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น

8. สถานที่ดำเนินงาน

ดำเนินการในพื้นที่ 19 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร ขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย มหาสารคาม ร้อยเอ็ด เชียงใหม่ ลำพูน แพร่ พะเยา และจังหวัดเชียงราย

9. ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร
โทรศัพท์/โทรสาร 0 2940 6190 e-mail: agriqua@doae.go.th
- ผู้ประสานงานโครงการ
  1. ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมและบริการพัฒนาคุณภาพสินค้า
โทรศัพท์/โทรสาร 0 2940 6170 e-mail: agriqua40@doae.go.th
  2. ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาเกษตรอินทรีย์
โทรศัพท์/โทรสาร 0 2955 1515 e-mail: agriqua41@doae.go.th

แบบฟอร์มผนวกที่ 1 ทะเบียนกลุ่มผู้ผลิตพืชอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ ปีงบประมาณ 2556 (รายใหม่)
 จังหวัด..... ชื่อกลุ่ม.....

ที่	ชื่อ-สกุล	เลขประจำตัวประชาชน	ที่อยู่				ชนิดพืชที่ปลูก	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ตรงกับหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรข้อที่				ผลการประเมินแปลงเบื้องต้น			
			เลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ			1	2	3	4	ผ่าน	ผ่านแบบมีเงื่อนไข	ไม่ผ่าน	

นายทะเบียน .....
 (เกษตรกรจังหวัด.....)

ผู้รายงาน .....
 (.....)

แบบฟอร์มผนวกที่ 2

ทะเบียนกลุ่มผู้ผลิตพืชอินทรีย์ที่เข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ ปีงบประมาณ 2556 (รายเก่า)

จังหวัด..... ชื่อกลุ่ม.....

ที่	ชื่อ-สกุล	เลขประจำตัวประชาชน	ที่อยู่				ชนิดพืชที่ปลูก	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ตรงกับหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรข้อที่				ผลการประเมินแปลงเบื้องต้น			
			เลขที่	หมู่	ตำบล	อำเภอ			1	2	3	4	ผ่าน	ผ่านแบบมีเงื่อนไข	ไม่ผ่าน	

นายทะเบียน .....
(เกษตรจังหวัด.....)

ผู้รายงาน .....
(.....)

ตารางผนวกที่ 1 เป้าหมายเกษตรกรรายใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ ปี 2556

ชนิดพืช	จังหวัด	กลุ่ม	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
ข้าวอินทรีย์	1. สุรินทร์	5	100	500
	2. ร้อยเอ็ด	7	140	700
	3. ศรีสะเกษ	3	60	300
	4. มหาสารคาม	2	40	200
	5. ยโสธร	3	60	300
	6. บุรีรัมย์	3	60	300
	7. นครราชสีมา	2	40	200
	8. ขอนแก่น	3	60	300
	9. เชียงราย	3	60	300
	10. พะเยา	2	40	200
	11. เชียงใหม่	2	40	200
	12. อุตรธานี	3	60	300
	13. สระแก้ว	2	40	200
	14. ฉะเชิงเทรา	1	20	100
ผักอินทรีย์	1. นครราชสีมา	3	60	120
	2. สระแก้ว	3	60	120
	3. เชียงราย	2	40	80
ไม้ผลอินทรีย์	1. แพร่	1	20	100

ตารางผนวกที่ 2 เป้าหมายเกษตรกรรายเก่า โครงการเกษตรอินทรีย์ ปี 2556

ชนิดพืช	จังหวัด	กลุ่ม	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
ข้าวอินทรีย์	1. ศรีสะเกษ	2	40	400
	2. มหาสารคาม	1	20	100
	3. ยโสธร	12	240	1,200
	4. อุบลราชธานี	5	100	500
	5. บุรีรัมย์	13	260	1,300
	6. หนองคาย	2	40	200
	7. ขอนแก่น	1	20	100
	8. เชียงราย	3	60	300
	9. ลำพูน	2	40	200
	10. เชียงใหม่	2	40	200
ผักอินทรีย์	1. เชียงใหม่	2	40	80
ชาอินทรีย์	1. เชียงราย	1	20	100
สมุนไพรอินทรีย์	1. ปราจีนบุรี	1	20	40
ไม้ผลอินทรีย์	1. ลำพูน	2	40	200
	2. เชียงใหม่	1	20	100

หลักสูตร “การผลิตพืชอินทรีย์” (เกษตรกรรายใหม่)

หลักการและเหตุผล

กรมส่งเสริมการเกษตรได้อนุมัติการดำเนินงานโครงการเกษตรอินทรีย์ ปี 2556 ให้สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรดำเนินการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรรายใหม่ที่ต้องการพัฒนาระบบการผลิตจากระบบเกษตรเคมีทั่วไปเป็นระบบเกษตรอินทรีย์ในระยะปรับเปลี่ยน และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชอินทรีย์ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานโครงการดังกล่าวเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงได้จัดทำหลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เรื่องการผลิตพืช/ข้าวอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ในระยะปรับเปลี่ยนเป็นอินทรีย์ได้

บุคคลเป้าหมาย

เกษตรกรกรรายใหม่ที่เข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ จำนวน 1,000 ราย

ตารางผนวกที่ 3 แนวทางวิธีการดำเนินงาน/กิจกรรม

หัวข้อวิชา	ระยะเวลา	เทคนิคการนำเสนอ	ที่มาของวิทยากร
1. ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	2 ชั่วโมง	บรรยายและจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
2. เทคโนโลยีการผลิตและปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการทำเกษตรอินทรีย์	2 ชั่วโมง	บรรยายและจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
3. การจดบันทึกข้อมูลเกษตรกรและการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	2 ชั่วโมง	บรรยายและฝึกปฏิบัติ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
4. ทัศนศึกษาดูงาน	6 ชั่วโมง	กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและภาคเอกชน

ระยะเวลาการดำเนินการ : เดือนมีนาคม 2556

สถานที่หรือพื้นที่ดำเนินการ : 15 จังหวัดเป้าหมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ : มีเกษตรกรผลิตพืชตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในระยะปรับเปลี่ยนได้เพิ่มขึ้น

หลักสูตร “การพัฒนากระบวนการจัดการผลิตพืชตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์” (เกษตรกรรายเก่า)

หลักการและเหตุผล

กรมส่งเสริมการเกษตรได้อนุมัติการดำเนินงานโครงการเกษตรอินทรีย์ ปี 2556 ให้สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร ดำเนินการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้เชิงลึกเฉพาะเรื่อง ให้แก่เกษตรกรที่เคยเข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ ปี 2555 (รายเก่า) แต่ยังไม่สามารถเข้าสู่ระบบการตรวจสอบรับรองตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้ โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพืชอินทรีย์ในเชิงเน้นหนักเฉพาะเรื่องที่เกษตรกรมีข้อบกพร่อง และยังไม่สามารถปฏิบัติตามที่มาตรฐานกำหนดให้สามารถเข้าสู่ระบบการตรวจสอบรับรองได้ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานโครงการดังกล่าวเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงได้จัดทำหลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้เฉพาะเรื่องในการผลิตพืชตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติแก้ไขข้อบกพร่อง รวมทั้งสามารถเข้าสู่ระบบการตรวจสอบรับรองได้

บุคคลเป้าหมาย

เกษตรกรรายเก่าที่เข้าร่วมโครงการเกษตรอินทรีย์ ปี 2555 จำนวน 1,000 ราย

ตารางผนวกที่ 4 แนวทางวิธีการดำเนินงาน/กิจกรรม

หัวข้อวิชา	ระยะเวลา	เทคนิคการนำเสนอ	ที่มาของวิทยากร
1. เทคนิคและแนวทางการผลิตพืชตามระบบเกษตรอินทรีย์ เชิงลึกในบางประเด็นที่เฉพาะ	6 ชั่วโมง	บรรยาย และฝึกปฏิบัติ (จัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง)	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
2. ทักษะศึกษาดูงาน	6 ชั่วโมง	กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและภาคเอกชน

ระยะเวลาการดำเนินการ : เดือนมีนาคม 2556

สถานที่หรือพื้นที่ดำเนินการ : 11 จังหวัดเป้าหมาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ : มีเกษตรกรผลิตพืชตามระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และสามารถเข้าสู่ระบบการตรวจสอบรับรองได้เพิ่มขึ้น